

Microdatabestanden CBS: een schat aan data over gezondheid, zorg en welzijn

Microdatagebruikersmiddag 2018

Anouk de Rijk (a.derijk@cbs.nl)

12 april 2018

In deze presentatie

Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) beschikt over een enorme hoeveelheid data over gezondheid en zorg, een ware schatkamer.

In deze presentatie:

- Soorten microdata
- Bijzonderheden zorgregistraties
- De schatkamer in thema's: overzicht van beschikbare data op het terrein van gezondheid, zorg en welzijn

Soorten microdata

Het CBS brengt al decennialang de gezondheid van de Nederlandse bevolking in beeld

1. Eerst door middel van (eigen) enquêteonderzoek
2. De laatste jaren steeds meer via register informatie van derden
3. Via RA onderzoek bestaat ook de mogelijkheid om eigen onderzoeksdata mee te nemen en te verrijken met microdata bij het CBS

Remote Access onderzoek

- RA onderzoek op het thema gezondheid en zorg zeer divers:
 - Van zeer specifiek onderzoek naar bijv. hartproblematiek en de effecten van therapieën tot zorgkosten
- Bestanden worden vaak in combinatie met elkaar gebruikt.
Bijvoorbeeld:
 - Doodsoorzaken i.c.m. ziekenhuisopnamen
 - Zvw zorgkosten i.c.m. medicijn
 - Ziekenhuisopnamen i.c.m. SSB

Bijzonderheden zorgregistraties

- Bevatten *bijzondere persoonsgegevens*
- Vaak toestemming nodig van bronhouders
- Soms aanvullende kosten of specifieke voorwaarden van bronhouders verbonden aan gebruik
- Soms verschillende bronnen beschikbaar voor vergelijkbare onderwerpen, met eigen voor- en nadelen
- Daarom altijd:
 - Intake met inhoudelijk deskundigen voor advies over gebruik data
 - Controle op doelbinding vooraf en output controle achteraf

Catalogus Microdatabestanden

Gezondheid en welzijn

Microdatabestanden

Deel deze pagina

Bigtab, 1995-2016 -

Inschrijvingen in het register Beroepen In de Gezondheidszorg (BIG-register)

[Lees meer over >](#)

Bjzawbztab: Personen met indicaties voor zorg afgegeven door de Bureau's Jeugdzorg +

Do,1995-2014 +

Doodoorztab: Doodsoorzaken van inwoners van Nederland +

Gebzzvtab: Personen die zorg zonder verblijf hebben ontvangen (opvolger van zorgvtab) +

Gecon 2010-2015 +

GEMON: Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen 2016 +

De schatkamer in thema's

1. **Levensloop:** geboorte, sterfte, doodsoorzaken en levensverwachting
2. **Gezondheid en leefstijl:** ervaren gezondheid, voeding, sport/bewegen, roken, drinken, ziekteverzuim en arbeidsomstandigheden
3. **Zorggebruik en zorgkosten:** sociaal domein, langdurige zorg, geneesmiddelen, zorg vanuit de basisverzekering, wanbetalers, huisartsenzorg, ziekenhuiszorg, GGZ
4. **Financiën, arbeidsmarkt en opleiding:** financiën en personeel van zorgaanbieders, medisch geschoolden

Levensloop

- Geborenen
- Perinatale gegevens
- (Gezonde) levensverwachting
- Sterfte
- Doodsoorzaken

Basisregistratie Personen

BRP (1995-2018*)

- Personen volgbaar in de tijd vanaf 1995
- Koppeling op (versleuteld) BSN indien beschikbaar of postcode-geslacht-geboortedatum

Toepassingen:

- Geboortes
- Sterfte
- Tienermoeders, 40+ ouders
- Tweelingen
- (Gezonde) levensverwachting (in combinatie met GE)
- Maar ook: verhuizingen, migratieachtergrond, burgerlijke staat, (veranderingen in) gezinssamenstelling

Doodsoorzaken

DO (vanaf 1995)

- Doodsoorzaken van alle personen die ten tijde van het overlijden ingeschreven stonden in de BRP
- Volledig registratie van natuurlijke- en niet-natuurlijke doodsoorzaken
- ICD10-codes
- Koppelingsmogelijkheden oudere bestanden
- CBS-registratie

Toepassing:

- Onderliggende doodsoorzaken
- Datum van overlijden
- Locatie van overlijden

Perinatale registratie

PRN (vanaf 2004)

- Populatie: dood- en levendgeborenen, waarvan de moeder is ingeschreven in de BRP
- Bronhouder: PERINED
- Gegevens van geboren en (geboortegewicht, zwangerschapsduur, eenling/meerling, sterfte) en hun moeder (leeftijd, herkomstgroep, pariteit)
- Vrijwel integraal; excl. een aantal eerstelijnspraktijken
- Ophooggewicht beschikbaar

Gezondheid en leefstijl

- Ervaren gezondheid
- Voeding
- Sport/bewegen
- Roken, drinken
- Ziekteverzuim en arbeidsomstandigheden

Gezondheidsenquête (1)

GE (vanaf 1997)

- Van 1981 tot 1996 niet-koppelbare data verkrijgbaar via DANS
- N= 10.000 per jaar
- Populatie: Voor het merendeel van de onderwerpen personen van 0 jaar of ouder woonachtig in particuliere huishoudens. Voor sommige onderwerpen geldt een aparte leeftijdsgrens
- Frequentie: jaarlijks
- Revisie in 2010: in de loop der jaren af en toe veranderingen in inhoud, opzet en waarneemmethode. Huidige opzet sinds 2014
- Vragen over de ervaring en beleving van de persoon zelf

Gezondheidsenquête (2)

Toepassing:

- Ervaren lichamelijke en psychische gezondheid
- Medische contacten (huisarts, specialist, tandarts, thuiszorg, mantelzorg enz.)
- Acute ziekten of klachten, BMI
- Langdurige ziekten of aandoeningen
- Lichamelijke beperkingen (GALI, ADL, IADL, OESO) en gebruik van hulpmiddelen
- Sport en bewegen
- Roken, drinken en voeding
- Drugsgebruik en seksuele gezondheid

Gezondheidsmonitor

GM (vanaf 2012)

- Samen met GGD-en en RIVM, eens in de vier jaar
- Populatie: Personen van 19 jaar en ouder in particuliere huishoudens in Nederland
- De netto steekproefomvang: ca. 400 000 personen. Respons: 45-50 procent
- Vragen over de ervaring en beleving van de persoon zelf
- Registratiecommissie toetst onderzoeksvoorstel

Toepassing:

- Zeer grootschalig (t.o.v. GE), dus regionale detaillering mogelijk

Leefstijlmonitor

LSM (vanaf 2014)

- Samenwerking met RIVM en diverse leefstijlinstituten (o.a. Trimbos-instituut, Rutgers)
- Roken, drinken, drugsgebruik, voeding, bewegen/sport, onder-/overgewicht, ongevallen, seksuele gezondheid
- Kernindicatoren uitgevraagd via reguliere Gezondheidsenquête
- Daarnaast jaarlijks een zelfstandig aanvullend onderzoek
 - o Wisselend leefstijlthema
 - o Netto steekproefomvang van 10.000
 - o In de oneven jaren: bewegen/sport en ongevallen
 - o In de even jaren: middelengebruik

Nationale Enquête Arbeidsomstandigheden

NEA (vanaf 2005)

- Samenwerking met TNO en ministerie van SZW
- Doel: in kaart brengen van informatie op het gebied van arbeidsomstandigheden, arbeidsinhoud, arbeidsverhoudingen en arbeidsvoorwaarden van werknemers
- Populatie: Werknemers van 15 tot en met 74 jaar, exclusief zelfstandigen
- Inhoud vragenlijst wisselt ieder jaar iets
- Onderzoeksofzet in 2014 veranderd, o.a.:
 - bruto steekproefomvang fors verhoogd van 80.000 naar ruim 140.000 werknemers
 - doelpopulatie voortaan werknemers van 15 tot 75 jaar, in plaats van werknemers van 15 tot 65 jaar

Toepassing:

- vragen over gezondheid algemeen, langdurige aandoeningen
- beperkingen, burn-out, verzuim

Zorggebruik en zorgkosten

- Zorgkosten vanuit de basisverzekering
- Geneesmiddelen
- Langdurige zorg
- Curatieve zorg
- Sociaal domein
- Wanbetalers zorgverzekering
- Huisartsenzorg

Zorgkosten basisverzekering

Zvwzorgkosten (vanaf 2009)

- Gedeclareerde en vergoede zorgkosten basisverzekering
- Inhoud verzekerde pakket wisselt per jaar
- Exclusief: aanvullende verzekering, kosten buiten zorgverzekeringwet, eigen betalingen
- Bron: Vektis. Toestemming vereist voor gebruik
- Populatie: Personen die op enig moment gedurende het jaar ingeschreven zijn (geweest) in de BRP en in Nederland verzekerd zijn via de basisverzekering
- Van ca. 5% van de verzekerden zijn geen gegevens over gedeclareerde zorgkosten bekend of zijn de opgaven volgens Vektis minder betrouwbaar

Toepassing:

- Gemiddelde kosten per persoon per jaar voor verschillende zorgvormen (bijv. ziekenhuiszorg, huisartsenzorg, GGZ, geneesmiddelen, hulpmiddelen)

Wanbetalers zorgverzekering

WANBZVW (vanaf 2010)

- Voor 2010 wanbetalers volgens een andere definitie
- Bron: CAK
- Populatie: Personen die minimaal 6 maanden geen premie voor hun basisverzekering betaald hebben, op peildatum in de BRP staan, aangemeld zijn bij het CAK, in het bestuursrechterlijke premieregime zitten en 18 jaar of ouder zijn

Toepassing:

- Wie is wanbetaler
- Door koppeling: kenmerken van wanbetalers

Verstreckte geneesmiddelen

Medicijnen (vanaf 2006)

- Verstreckte geneesmiddelen vallend onder basisverzekering
- Exclusief intramuraal verstreckte geneesmiddelen
- Bron: Zorginstituut
- Populatie: Personen aan wie gedurende het verslagjaar geneesmiddelen zijn verstreckt die worden vergoed vanuit de verplichte basisverzekering voor geneeskundige zorg.
- Geen hoeveelheden en geen redenen van voorschrijven (diagnose)
- Type geneesmiddel (ATC4)

Toepassing:

- Selectie van patiëntgroepen op basis van verstreckte geneesmiddelen
- Polyfarmacie

Langdurige zorg

Diverse registraties (vanaf 2009)

- Diverse bronnen: Het CAK, Vektis, SVB, CIZ; bij Vektis en CIZ toestemming nodig
- Trendbreuk door hervorming langdurige zorg in 2015:
 - Verschuiving zorg tussen wetten:
 - Voor 2015: AWBZ en Wmo
 - Vanaf 2015: Wmo, Wlz, Zvw
 - Organisatie van langdurige zorg is gedecentraliseerd van overheid naar gemeenten
 - Gemeenten mogen Wmo-zorg naar eigen inzicht organiseren
 - Populatie: personen met indicatie/gebruik van langdurige zorg gefinancierd door AWBZ/Wlz, Wmo en Zvw

Toepassing:

- Zorggebruik en indicaties zowel in natura als via pgb
- Uitgaven
- Eigen bijdragen

Sociaal domein: Jeugdhulp

JGDHULP (vanaf 2015)

- Trajecten jeugdhulp aan jeugdigen. Ook beschikbaar: jeugdreclassering (JGDRECLAS) en jeugdbescherming (JGDBESCHERM) en dataset AMHK (Veilig Thuis)
- Vóór 2015: Provinciale Jeugdhulp
- Dataverzameling door CBS bij jeugdhulpaanbieders, GI's en VT's op BSN-niveau
- Aanlevering wettelijk verplicht vanuit Jeugdwet en CBS-wet
- Populatie: Personen aan wie gedurende (een deel van) de verslagperiode één of meerdere vormen van hulp of zorg is verleend in het kader van de Jeugdwet.

Toepassing:

- Jongeren met jeugdhulp
- Kenmerken van de jeugdhulp/jeugdbescherming/jeugdreclassering (w.o. verwijzer, type hulp/maatregel, start en einddatum, reden beëindiging)
- Veilig Thuis data kwalitatief nog niet op orde

Sociaal domein: Wet Maatschappelijke Ondersteuning

Wmo (vanaf 2015)

- Wmo maatwerkarrangementen (en hun kenmerken)
- Populatie: Personen aan wie ondersteuning is verleend in het kader van de Wmo
- Dataverzameling door CBS bij gemeenten
- Gemeenten doen op vrijwillige basis mee aan de gemeentelijke monitor sociaal domein
- Alleen de gegevens van gemeenten die aangeleverd hebben en die geen bezwaar hebben gemaakt tegen publicatie worden opgenomen in de dataset (nu iets meer dan 300)
- Geen informatie beschikbaar over algemene voorzieningen

Landelijke Basisregistratie Ziekenhuiszorg

LBZ (vanaf 2013)

- Opvolger LMR (1995-2012): Basis (opnamen), Diagnosen en Hoofdverrichting
- Bron: Dutch Hospital Data (DHD). Toestemming vereist voor gebruik
- Populatie: Ziekenhuisopnamen van aan de BRP gekoppelde personen in algemene, academische en twee short-stay categorale ziekenhuizen
- Medische en administratieve gegevens van ziekenhuisopnamen
- Vanaf 2013 vrijwel integrale koppeling van opnamen aan BRP (daarvóór incomplete koppeling van LMR)

Toepassing:

- Klinische opnamen, dagopnamen en (vanaf 2015) langdurige observaties
- Diagnosen (ICD10), Hoofdverrichting, Specialisme
- Kwaliteitsindicatoren (b.v. HSMR)

Diagnose Behandel Combinaties MSZ (1)

MSZ (2013-2015)

- Subtrajecten, zorgactiviteiten en overige zorgproducten voor de Medisch Specialistische Zorg
- Bron: Nza (DIS)
- Populatie: Behandelingen (DBC's) binnen de medisch specialistische somatische zorg van alle inwoners van Nederland die zijn ingeschreven in de bevolkingsregisters van gemeenten
- Het duurt lang voordat register (DIS) volledig is:
2013: 93% compleet; 2015: 83% compleet
- In 2015 maximale looptijd DBC verkort van 365->120 dagen.

Diagnose Behandel Combinaties MSZ (2)

Toepassing:

- Zorg geregistreerd binnen DBC-systeem in
 - Ziekenhuizen
 - Zelfstandige behandelcentra (ZBC's)
 - Categoriele instellingen en instellingen voor specifieke ziekten, revalidatie-, dialyse-, audiologische en radiotherapeutische centra.
- Klinisch, dagbehandeling, poliklinisch
- M.n. zorgproducten in basispakket zorgverzekering
- Typerende diagnose volgens DBC-indeling

Diagnose Behandel Combinaties GGZ

GGZ (2011-2014)

- Zorgtrajecten, DBCtrajecten, (neven-)diagnosen (DSM-IV), zorgprofiel en overige verrichtingen
- Voor 2011 geen koppeling op persoonsniveau
- Bron: NZa
- Populatie: Behandelingen (DBC's) binnen de gespecialiseerde geestelijke gezondheidszorg van alle inwoners van Nederland die zijn ingeschreven in het bevolkingsregister.
- Beleidsmaatregelen hebben geleid tot grote jaar-op-jaar verschillen

NIVEL Zorgregistraties eerste lijn

NZR (vanaf 2012)

- Eigenaar NIVEL maakt zelf per project een analysebestand met juiste personen en variabelen.
- Analysebestand is voor circa 90% koppelbaar aan BRP
- Populatie: Personen ingeschreven bij deelnemende huisartspraktijken aan NIVEL Zorgregistraties, circa 10% van de NL bevolking, zowel personen met als zonder contact met de huisarts
- Ziekte-episodes (codering International Classification of Primary Care ICPC-1), aantal en soort contacten
- Verder bij NIVEL beschikbaar: prescripties huisartspatiënten, gegevens behandelde personen bij selectie van praktijken voor fysiotherapie, oefentherapie, diëtetiek, logopedie en van een groot deel van de huisartsenposten
- Geen verpleeghuisbewoners
- Opvolger LINH (tot 2011, alleen huisartsenzorg)

NIVEL Zorgregistraties eerste lijn (2)

Toepassing:

- Welke gezondheidsproblemen spelen er in de Nederlandse bevolking?
- Verschillen tussen groepen met en zonder een specifieke aandoeningen (combinatie met andere bij CBS beschikbare gegevens)
- Zorgpaden huisartspatiënt in combinatie met andere zorgregisters

Financiën, arbeidsmarkt en opleiding

- Financiën en personeel van zorgaanbieders
- Medisch geschoolden
- Onderwijsvolgenden
- Banen in de zorg

Productiestatistieken

PS (vanaf 2003/2005)

- Op instelling/praktijkniveau (naar SBI)
- Zorgpraktijken (huisartsen, tandartsen, medisch specialisten etc.); bron: Inkomstenbelasting en Vennootschapsbelasting
- Zorginstellingen (ziekenhuizen, GGZ, GHZ, VVT, JZ, MO) -> bron: JMV
- Overige zorgaanbieders: medische laboratoria, arbodiensten, welzijnswerk, kinderopvang -> bron: CBS-enquêtes

Toepassing:

- Resultatenrekening: opbrengsten/kosten
- Balans: activa/passiva
- Lonen, banen, vte's

Register Beroepen in de Gezondheidszorg

BIG (vanaf 1995)

- Personen ingeschreven bij 'Beroepen in de Gezondheidszorg' (BIG) register
- Bron: CIBG
- Longitudinaal integraal bestand van gediplomeerde medisch geschoolden die gerechtigd zijn om een bepaald medisch beroep te mogen uitoefenen
- Periodieke herregistratie van beroepsgroepen

Toepassing:

- Beroep en specialisme (huisarts, chirurg, fysiotherapeut, etc.)
- Inschrijfdatum, uitschrijfdatum
- Koppeling aan bijv. Polisdata en data Belastingdienst

Enquête Beroepsbevolking

(EBB, vanaf 1996)

- Roterend panelonderzoek met vijf peilingen
- Populatie: Personen van 15 jaar en ouder in Nederland, met uitzondering van personen in inrichtingen, instellingen en tehuizen (institutionele bevolking).
- In 2016 zijn 145 duizend adressen via CAWI benaderd en van de non-respondenten, 24 duizend adressen via CATI en 30 duizend adressen via CAPI benaderd voor de eerste peiling.

Toepassing:

- Grootschalig, dus regionale detaillering mogelijk
- Informatie over arbeidsdeelname hoogst gevolgde en behaalde opleiding, beroep, positie in de werkring, gewerkte uren

Opleidingen, banen en zelfstandigen: SSB

Stelsel van Sociaal Statistische Bestanden (SSB)

- Diverse onderwijsregistraties op persoonsniveau over gediplomeerden en onderwijsvolgenden op Mbo-, Hbo- en Wo-niveau met studiefase en opleidingsnummer.
- Banen: diverse kenmerken van (banen van) werknemers, w.o. soort contract, type werknemer, SBI, bedrijf, loon.
- Zelfstandigen: gegevens over personen die in een jaar inkomsten uit eigen onderneming hebben gehad, w.o. SBI en gemeente van vestiging